

מעיינות אליהו

בס"ד

שע"י בית מדרש שואבי מים | גליון 724 | יום כיפור תשפ"ז | ע"ש אבי מורי ר' אליהו ב"ר יאיר זצ"ל

יום הכיפורים-יום שעומדים לפני ה'

הנה איתא בשם הרבי מקאצק זי"ע [ראיתי בספר מורשת גד פרשת ויקרא] לבאר דברי רבי הסובר שעיצומו של יום הכיפורים מכפר אף על מי שלא שב, שהלוא תמורה איך תיתכן כפרה מבלי לשוב על המעשה הרע, אך הביאור הוא כי בהיות האדם משוקץ בטומאת עוונותיו לא חלי ולא מרגיש על מה ולמה עליו לעשות תשובה, נפש הבהמית מסמאת את עיניו מלהכיר את חומר העוון, ובחמלת ה' מחמת גודל היום של יום הכיפורים מכפר ה' לאדם אף בלא תשובתו, ועיד"ז נפקחו עיניו ורפה כוחה של נפש הבהמית ויכול להרגיש ולחוש את עומק הפגם והקלקול ולשוב באמת מכוחו בתשובה שלמה עכ"ל.

ויש לצרף לזה מה שראיתי בספר רפדוני בתפוחים שכתב לבאר מהותו של יום הכיפורים על פי ביאור מרגש שאמר הגר"מ רוזנשטיין זצ"ל לפרש הפסוק "שפכי כמים לבך נוכח פני ה'" דכמו כשמעמידים דבר מול האש בדיקו הרי הוא מתחמם כך כשמעמידים את הלב נוכח פני ה' הרי הוא נמס ונהי' למים עכ"ל.

וזהו הכח דיוה"כ שיש כ"כ התקרבות להקב"ה עד שאנו עומדים ממש לפני ה', ועי"ז מחיצת הברזל שהוא החומר העכור החוצץ בין לבנו לבינו כביכול הכל נמס ונשפך לארץ כמים, וזהו **לפני ה'** תטהרו דעי' שאנו עומדים לפני ה' ממילא אנו נטהרים מכל החטאים, וכלשון וכעצם השמים לטוהר, שלבנו נהי' זך וצח בעומדנו לפני השי"ת.

תקיעת שופר-עבודה אחרונה של יום

הכיפורים

הנה הפעולה אחרון שעושין בגמר העבודה של יום כיפור, שזה הגמר של כל העבודה של הארבעים יום שהתחילו בראש חודש אלול, הוא שתוקעים בשופר, וזה נעשה על ידי שהבעל תוקע נופח אויר לתוך השופר, ויש להבין הטעם פנימי לדבר זה.

ונראה לבאר על פי דברים יקרים שראיתי בדרשות רבנו יוסף נחמיה שכתב לבאר דברי גמ' בכריתות [ה:] ומייתי ליה טור [בס"י תקפ"ג], אמר רבה מאן למידע אי מסיק שתא או לא, מייתי בהדין עשרה יומי שבין ראש השנה ליום הכיפורים שרגא בביתא דלא נשיב זיקא, אי משוך נהורא ידע דמסיק שתא.

והדברים צריכים ביאור.

וכתב לבאר הענין על דרך מוסר לפי ענינו, כבר אמרו חז"ל [תענית ג, ב] אי אפשר לעולם בלא רוחות, והוא כי לסבת האדים השונים העולים מן הארץ היה אפשר שיתעפש האויר ויבא כארס בגופי האדם להשחיתם לולא הרוחות הנושבות המטהרים האויר. וכן הוא גם בחיי הנפש נמצא אדים ארסיים, דעות נפסדות השקפות כוזבות רכילות ליצנות לשווי הרע תאוות המותרות ואהבת בצע ושנאת חנם הממלאים חללו של עולם מתגנבים בהכרת ללבו של אדם ומשחיתים את נפשו, לולא חסדי ה' השולח חכמה ובינה **רוח** עצה וגבורה **רוח** דעת ויראת ה', **רוח** טהרה המנשבים כפעם בפעם בלב האדם לטהרו, ולעשותו כלי מוכשר לקבל תורה ויראת שמים, עשה משפט ואהבת חסד וצדקה, ועל זאת יתפלל כל חסיד וטהר לבנו לעבדך באמת, וכן התחנן המלך החסיד [תהלים נא יב] לב טהור ברא לי אלקים **ורוח** נכון חדש בקרבי, שישב בו רוח נכון אשר יטהר לבו.

אמנם יש שהאדם מוסיף חטא על פשע במדה ונתרגל בעברה כל כך עד שלבו אטום בפני כל רוח נכון, וכמו שאמרו חז"ל עברה מטמטמת לבו של אדם כדכתיב אל תטמאו בהם ונטמאתם בהם. ולא רק אדם פרטי אלא שבעונותינו הרבים כבר ימצאון בתים שלמים ומשפחות שלמות דלא נשיב בהו עוד זיקא, היינו רוח טהרה רות נכון הנ"ל באופן שיש לחשוב חלילה שאין תקוה עוד להשיבם לאביהם שבשמים, בכל זאת חלילה לומד נואש.

ואם בשאר ימות השנה לבם סתום ואטום בכל זאת בהדין עשרה יומי שבין ראש השנה ליום הכיפורים שאז הקב"ה נותן יד לפושעים ותורת חתירה מתחת כסא כבודו לקבל שבים אז כל מי שלא נכרתה נשמתו עדנה לגמרי משורש הקדושה אי אפשר שלא יתעורר גם הוא ברגשי התעוררות תשובה.

על כן בימים האלה ראוי לנסות דבר גם אם אלה אשר במשך כל השנה יתעו בתוהו לא דרך, אולי עוד נשאר נצוץ קדושה בקרבם אשר בימים הקדושים הללו יהיה לבער אש, והאיש אשר חפץ ה' יצליח בידו להביא בימים הקדושים הללו ש ר ג א, -נר מצוה ואור תורה- גם בביתא דלא נשיב ביה זיקא רוח טהרה וקדושה- ידע בטח דמסיק ליה שתא, כי זכות הרבים תלויה בו להשיב רבים מעון, ובזכות זה יבנה גם הוא לזכות והצלחה גאולה וישועה, ובגלל זה תקנו קדמוננו ז"ל לדרוש בשבת שלפני יום הכיפורים, כי עתה העת מוכשרה לקבל דברי מוסר ותוכחת חיים עכ"ל הנעימים.

ונראה להוסיף לבאר דבריו להבין הטעם שהאיש הזה שזכה להדליק לבבות בני ישראל באור התורה, במקום שלא נשב שם זיקא מובטח דמסיק ליה שתא ויזכה לחיים, על פי דברים יסודיים מאוד להבין ענין של חיים בראש השנה, שביאר לן רבינו השפת אמת [תרנ"ו] וז"ל: בראש השנה נברא האדם והוא עיקר החיים, וכל החיים בעולם באמצעות האדם, פירוש כי כל הבריאה של מעשה בראשית הוא צמצום אלקות בהתלבשות הטבע כמו שאיתא בספרים שזה ענין הבריאה יש מאין מה שהיה מקודם הבריאה מלא כבודו ולא היה מציאות שום דבר יש רק על ידי צמצום אורו יתברך ונעשה יש, וכל מה שנתפשטו הברואים הרי זה בחינת מיתה, דכל ירידה והשפלה נקראת מיתה, ואחר כך ברא האדם ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה, פירוש שהוא הכלי שיחזור ויתממש החיים מחי החיים אל כל מעשה בראשית. ולכן הצדיק נקרא חי והרשעים בחייהם קרויים מתים.

והנה התמשכות חיות הנ"ל תליא ברמ"ח מצות עשה ושם"ה לא תעשה, ולכן הדין בראש השנה לפי שיקול רוב הזכיות או רוב עונות כי עבירה מכבה מצוה, שמכבה ומפסיק המשכת החיות כנ"ל אבל אינה מכבה תורה, תורה שם כי תורה היא עיקר שורש החיים שנקראת עץ חיים, וזהו בחינת תקיעות שופר שהיא נקודה חיות פנימיות שאינה יכולה להשתנות כמו שכתבנו לעיל מזה בפרשת נצבים עכ"ל.

ולכן יבואר היטב המדה כנגד מדה שעל ידי שזכה האיש לעורר ולהדליק לבבות בני ישראל שהיו מנותקים מהשי"ת, לחברם שוב לשורשם האמיתי, לחי החיים, לכן זוכה הוא דמסיק ליה שתא, שיזכה הוא ליכתב בספר החיים.

ויתכן שלזה מרמז ענין השופר, שהעבודה נעשה על ידי נפיתת רוח היוצא מפנימיות ותוך תוכו של האדם, שהמכוון הוא שזה יוליד רוח חדשה בעולם, וזה מעורר לבבות בני ישראל להתעורר בתשובה.

ויש להמליץ על זה לשון הקינה "ציון הלא תשאלו," [שמחברו הוא רבינו יהודה הלוי], שאמר על ארץ ישראל, "חיי הנשמות אויר ארצך", שבארץ ישראל שורה אויר אחרת, אויר רוחני, וזה הרוח נכון ששורה במקום השראת השכינה, וזה נעשה גם על ידי תק"ש, שהאור ארצך נעשה על ידי הנשמה.

ולכן בסוף היום, ואחר עבודת הארבעים יום, אחר שפנימיות כל אחד מתלהב ופורץ לחוץ, תוקעין תקיעה אחרונה, להשפיע רוח טהרה בעולם, רוח דעת ויראת ה', לסלק כל שאר רוחות רעות בעולם.

לית ליה רשות לאיסטוני

הנה איתא בגמרא [יומא דף כ.] שבים הכיפורים אין כח להשטן להשטין על בני ישראל.

ויתכן לבאר הטעם על פי דבר יקר מאוד שאמר פעם מהרי"ד מבעלזא זי"ע בכניסת יום הכיפורים, לפרש מה שאנו מתפללים בשחרית אחר העקידה, "כמו שכבש אברהם אבינו

[אמנם בסידור יע"ץ עבודת מוסף יוה"כ סעי' ג'] כתב נכון לומר אין כאלהינו פטור
הקטטות ואחריו עלינו ואף במקום שאין אומרים בציבור יאמר ביחיד ע"כ וכ"כ בכה"ח [סי'
תרכא סק"ו]